

10.- TUTORETZA ETA ORIENTAZIOA

10.1.- SARRERA

Hezkuntzaren helburu nagusia pertsonaren ahalmenak garatzea da; horretarako, ikaskuntzako esperientziak sortu behar dira, pertsonak behar dituen kompetentziak eskura ditzan, bizitzak eskatzen dizkion egoerei aurre egiteko. Tutoretza eta orientazio arloa hezkuntzako ekimen multzo antolatu bat dela uler daiteke, kompetentzia horietako batzuk lortzen direla zehazteko, kompetentziak operatibizatuz. Prebentzioaren eta garapenaren ikuspuntutik, curriculumaren barruan, orientazioak ekarpen hauek egiten ditu::

Ikasten eta pentsatzen ikasi

Ikasten ikasteak erregulazio operazioak egitea dakar, eta norberaren prestakuntza prozesua erregulatzeko ikas daiteke. Autoerregulazioa tutoretzapeko pixkanakako orientazio baten bidez gara daiteke; eta orientazio horrek aldi berean sustatu behar ditu ezagutza arlo zehatz bat ikastea nahiz ikasten ikasteko estrategiak.

Funtsean, ikasten ikastea norberaren esperientzietatik probetxua ateratzea da, arazoak hautemateko eta ebazteko moduetan jarrera kritikoa izanik eta gai izanik norberaren jokabidea aztertzeke, arazoentzako jatorriak identifikatzeko eta behatutakoa aktiboki aprobeztatzen jakiteko.

Ikaskuntzako esperientziek zikloak dituzte, eta zikloetan lau aldi hauek bereizten dira: esperientzia planifikatzea, esperientzia bizitzea, emaitzak aztertzea eta ondorioak ateratzea. Zerbait egin ondoren, garrantzitsua da gertatutakoari buruz hausnartzeko denbora hartzea. Ikasten ari den pertsona subjektu aktibo dela kontuan hartuta, ikasten ikastea garrantzitsua da. Hausnartuz ikasten da, nork bere buruarekin edo mintzakideekin (hausnarketa gidatua), eta gauza hauetaz hausnartzen da: kompetentziak eskuratu izan diren aldiez, ikasitakoaz eta ikasteko moduez, behar bezala baliatu gabeko aukerez eta esperientzia horiek baliagarriak ez izatea eragin duten arrazoiez.

Tutoretza eta orientazio arloak ekintzak hitzen bidez adierazteko edo ekintzen gainean hausnartzeko operazioak errazten ditu, kontzeptuak, arrakastarako faktoreak, hipotesiak, ekintzari buruzko teoriak edo

printzipio zuzentzaileak ondorioztatzeko, geroko esperientzietan erabili ahal izateko. Atzeraeginezko hausnarketa sistematikoa eginez, gerora ekintzan erabilgarri izan daitezkeen eredu operatiboak prestatzen dira.

Eskolako dinamikak lan metodo egokiak behar ditu, ikasteko estrategiak garatzeko. Horietatik, ikasteko metodo eraginkorrak sustatzen dituzten jarduerak sartu behar dira curriculumean. Ikastea jarduerak gauzatzearekin lotuta dagoen ohiko eginkizuna da, eta ikasleak ikasi egiten du. Ikasteko metodoen programen edukiek bi estrategia mota dituzte: alde batetik, ikasleek materialarekin eta informazioa barneratzeko eta erabiltzeko prozesuarekin duten harreman zuzenari buruzkoak; eta, beste alde batetik, laguntza estrategiak, ikasleei helburuak zehazten, ikaskuntza planifikatzen eta antolatzen eta aurreraparenaren gaineko kontrola egiten laguntzeko. Izan ere, eginkizunak aurreikustea, proiektuak zatitzea, lehen-tasunak ezartzea eta denbora planifikatzea lana antolatzeko jarduerak dira, eta tutoretza eta orientazio arloan pixkanaka lantzekoak dira.

Komunikatzen ikasi

Gizarte harremanak konplexuak dira. Komunikazio egoera askotan azaleratzen dira gizarte harremanetarako ditugun trebetasunak: familian, lagunartean, ikaskideekin, lankideekin... Gertaerak, sentimenduak, jarrerak, desioak, iritziak edo eskubideak ematen ditugu jakitera, eta hori gainerakoak errespetatuz egin behar dugu. Horrek egoera bakoitzera egokitzera behartzen gaitu, eta, horretarako, jokabide batzuk garatu behar ditugu, baina oraindik ikasi ez baditugu, praktikan jarri behar ditugu, norberaren estilo-ra egokitzeko.

Gizarte trebetasunek gainerakoekin ondo komunikatzeko balio dute, eta egoerentarako egokitzat hartu ohi diren gizarte harremanetarako jarraibideak adierazten dituzte. Eginkizun nagusia galdera honi erantzutea da: zer jokabide zehatzek eta zer mikrotrebetasunek errazten dute testuinguruetara hobeto egokitzea eta testuinguru horietan onartua izatea?

Komunikatzea besteei zerbait jakinaraztea da. Pertsona batzuek elkarrekin lan egitean, talde lanak esanahi partekatuak eraikitzen ikastera behartzen gaitu. Taldearen funtzionamenduan eragina duten eguneroko gertaerak interpretatzean ados jartzea lortu behar da. Lan taldeetan, gizarte eraikuntzako jarduera horretan, gai izan behar da entzuteko, norberari egokitutako tokian kokatzeko, gainerakoen interesak kontuan hartzeko eta gizarte rolen arabera pertsonen artean dauden desberdintasunak onartzeko eta barneratzeko.

Tutoretza eta orientazio arloan, komunikatzen ikastera bultzatzen da, baliabide hauen bidez: gizarte harremaneko jokabideekin lotutako zuzeneko esperientzien bidez, eredu esanguratsuen behaketaren bidez eta hitzezko ikaskuntzaren eta pertsonen arteko feedbackaren bidez. Helburua taldeen barruko komunikazioa eta elkarrizketa erraztea da, bai eta ikasleei laguntzea komunikazioa eta elkarrizketa oztopatzen duten faktoreak identifikatzen ere, eta, horretarako, ikasleei aldaketarako eragile aktibo izateko funtzioa ematen zaie; horrek hobetzeko eta konpromisoa hartzeko benetako asmoa dakar.

Elkarrekin bizitzen ikasi

Tutoretza eta orientazio arloa banakakoa ez ezik kolektiboa ere bada. Horrenbestez, zalantzarik gabe, elkarrekin bizitzeko puntu garrantzitsuetako bat taldean elkarrekin bizitzearekin lotutako kompetentziak garatzea da, eta, horretarako, elkarlana eta gizarte gaien edo gai akademikoen eta elkarbizitzarako arauari buruzko eztabaida edo kritika behar dira. Faktore batzuk aztertzeak (elkarreraginak, entzule aktiboaren funtzioa, mezuari egokitzea edo ez egokitzea, hartzailaren jarrera, enpatia, giroa) ardatz horrekin lotutako kompetentziak garatzen laguntzen du. Arlo horren bidez, gauza asko gara daitezke: ikasgelako kide guztiak aktiboki integratzea, eskolako mikrokosmosean dauden desberdintasunak onartzea edo taldean ikasle berriak sartzea.

Gizarte testuinguruetan mota askotako gatazkak sortzen dira. Eskola ez da salbuespena, eta, beraz, egoera gatazkatsu ugari sortzen dira, bai berdinen artean, bai talde heterogeneoetan. Eskolak hainbat gauzatan lagun dezake: egoera horiek behar bezala bideratzen, emozioak erregulatzen eta kontrolatzen, gatazken aurrean hausnarketan oinarritutako jarrera izaten, negoziatzen eta bitartekari lanak egiten. Egoera gatazkatsuek harremanen zati garrantzitsua osatzen dute, eta hezteko lamena handia dute. Diziplina gatazkak dituzten egoerak latzak dira, baina aukera ematen diote gatazka horiek aldatzeko eta hobetzeko. Diziplina harago iristen den ahalegina da, parte hartze demokratikoa lortzeko eta trebetasunak eta balio sozioletarako garatzeko ahaleginaren zati baita. Tutoretza eta orientazio arlotik, gatazkak konpontzeko estrategiak jorra daitezke, eta estrategia horiek bi edo pertsona gehiagoren artean kontrajarriak diren interesengatik, iritziengatik, balioengatik edo premiengatik sortutako desadostasunei edo tentsioei aurre egiteko norberak dituen moduei dagokie.

Norbera izaten ikasi

Kompetentzia orokor horri dagokionez, Tutoretza eta orientazio arloak emotibitatearen ikuspuntutik pertsonalitate orekatua –hau da, nor bere burua kontrolatzeko nahikoa gaitasunekoa– lortzen lagun dezake, eta, horrez gain, ikasleen errealitate pertsonalaren autoestimu positibo eta doia garatzeko oinarri da.

Tutoretzako jarduerak eragina izan dezake aztura pertsonal egokiek lotutako kompetentziak lortzeko aukeran. Hona hemen aztura pertsonal egoki batzuk: eskolako bizitzari aurre egiteko autonomia izatea, eskolako eginkizunak egiteko motibazioa eta jarrera ona edukitzea, eskolako jardunaren autoebaluazioa egitea, aurreikuspenak doitzeko hausnarketa egitea eta oztopo saihestezinak gainditzea. Horrez gain, frustrazioaren aurkako tolerantzia ere kontuan hartu behar da, eskolako zailtasunei modu positiboan aurre egiteko eta pertsonalitate proaktiboa eta eraikitzailea bultzatzeko aukera ematen baitu. Erabakiak hartzea ikasi egiten den prozesua da, eta prozesu hori, nagusiki, heldutasun pertsonalarekin eta horren mendeko balioekin lotutako faktoreek baldintzatzen dute (baina ez faktore horiek bakarrik).

Norbera izaten ikasteak ondorioak ditu ikasleen autoerregulazioan, norberaren bizitza orientatzeko gaietan; izan ere, tutoretzaren eremuetako bat lanbide orientazioarekin lotutako gaien garapena ere bada.

Izaten ikasteko ardatzaren barneko konpetentziek ez lukete zentzurik izango, integrazio pertsonal egokia izango ez balute. Izan ere, aipatutako konpetentzien osagaien garapen zatikatuak ez du ziurtatzen pertsonalitatearen garapen harmoniatsua eta egokia; horretarako, osagaien integrazio pertsonala behar da. Tutoretzak hezkuntza egoera egokia ematen du pertsonalitatearen azterketan eta garapen orokorrean laguntzeko, pentsamenduak, sentimenduak eta jarduerak integratuz.

Egiten eta ekiten ikasi

Hezkuntzaren helburua pertsona guztiek, salbuespenik gabe, sortzeko dohain eta gaitasun guztiak azaleratzea da, eta horrek pertsona bakoitzak bere buruaz arduratzea eta bere lan proiektua egitea dakar.

“Egiten eta ekiten ikasi” konpetentziak espiritu kritikoa izatea dakar, bai nork bere buruarekin, hobia izateko, bai testuinguruarekin, testuingurua hobetzeko. Konpetentziaren aurrebaldintzak hauek dira: egoerak aztertzeko gaitasuna izatea, alternatibak balioestea eta alternatiba egokiena aukeratzea, horretan esku hartzeko eta proposatutako helburua betetzeko.

Egiten eta ekiten ikastea eginkizun berriak egiteko edo eginkizunak orain arte ez bezala egiteko ekimenarekin lotzen dugu; iraunkortasuna, arriskuak kontuan hartzeko gaitasuna, ziurgabetasuna toleratzea, geratzea eta errorea ikaskuntzaren iturritzat hartzea (eta ez porrotaren seinale) dira ekiteko gaitasuna duen pertsonaren ezaugarri nagusiak. Tutoretza eta orientazio arloan, alderdi horiek guztiak gara daitezke, egoera zehatzak –benetakoak edo simulazioak– eragiten baitira, ikasleek beren buruak egoera horietan kokatzeko eta mota askotako proiektuak egiteko. Hori nola egin duten aztertzeak eta balioestek pista batzuk emango dizkiete beren buruzagi funtzioaz, elkarlanaz, gainerakoen erritmoa errespetatzeaz, taldean eduki beharreko pazientziaz eta eginkizunari lotutako gizarte erantzukizunaz.

Garrantzitsua da ikasleek aukera izatea egiten eta ekiten ikasteko, bai taldean, bai banaka; izan ere, egoera bakoitzean konpetentzia batzuk erabili behar dituzte eta bakoitzaren balioak eta dohainak azaleratzen dira. Tutoretza eta orientazio arloak ekimenak planifikatzeko espazio eta denbora hori erraztuko du, eta ikaslearengan saiakera eta errore jarrera sustatuko du, ikasleak sortze, aldatze edo hobetze proiektuetan inplikatzeko; halaber, ikasle bakoitzari (bai eta ikaskide guztiei, ikastetxeari eta komunitateari) proiektuak egin dion ekarpena kontuan hartuta balioetsiko dira emaitzak.

Diziplina arlo guztien funtzioa pertsonaren ahalmenen garapena bultzatzea da, ikasleak konpetenteak izan daitezen ikasteko eta pentsatzeko, komunikatzeko, gainerakoekin bizitzeko, norbera izateko eta egiteko eta ekiteko. Diziplina arlo bakoitzak hezkuntzako konpetentzia orokor horiei arloaren ikuspuntutik erantzuten laguntzen du. Tutoretza eta orientazio arloak berezko ikuspuntu espezifikoak du, baina, horrez gain, arlo guztien hezkuntza konpetentzia komunak koordinatzeko eta dinamizatze funtzioa du, bai eta konpetentzia horietan sinergiak sortzekoa ere, hezkuntzako komunitatearekin lotutako eragile guztiekin elkarlanean jarduten baitu.

10.2.- ARLOAREN KONPETENTZIA OROKORRAK

1- Ikaskuntza prozesuez jabetzea eta erantzukizunez eta diziplinaz planifikatzea, eskatutako baliabideak eta eginkizunak zehaztuz, hobetzeko premiak identifikatzeko eta hurbileko egoeretan praktika eta metodo onak aplikatzeko, bai eta denbora hobeto erabiltzeko ere.

Informazioa biltegitratzea edo erabiltzea errazten duten prozedurez edo jardueraz osatutako segida batean gauzatzen da ikaskuntza. Ikasteko estrategiak menderatzeak aukera ematen dio ikasleari bere jarduerak aztertzeke eta balioesteko, hezkuntza prozesua erregulatze aldera. Ikasteko estrategiak zein diren jakiteko, norberak ikasteko prozesuan duen funtzionamendua jakin behar du.

Metaezagutza hori lortzeko, ezinbestekoa da praktikari beran, plangintzari, jarduerari eta produktuei buruzko hausnarketa testuinguruan egitea. Helburua nork bere burlaren eraikitze prozesuan izaten den ikaskuntzaren esperientziaren esanahia berrikustea da, eta hortik ikastea.

Plangintzak ikasketa eraginkorragoa izaten laguntzen du. Plan horrek ikaskuntza prozesua antolatzen laguntzen dio ikasleari, plangintzari berari buruz hausnartzera behartzen baitu ikaslea. Ikasleek egoera bakoitzean egokienak diren estrategiak aukeratzeko gai izatera eta praktikan planifikatzen jakitera iritsi behar dute. Hori behar bezala egiten bada, denbora hobeto aprobetxatzen da. Lanean denbora antolatzeko, jardueretan jarraitu beharreko urratsak zein diren aurreikusi behar dira, bai eta lehentasunak zehaztu ere.

2- Lanarekin lotutako banako eta gizarte faktore erabakigarriak norberarengan eta ingurunean etengabe ikertzea, erabaki profesionalak hartzeko eta lan ibilbidea kudeatzeko gaitasuna errealismo handiagoz garatzeko.

Garapen profesionalak bi baldintza behar ditu: etengabe haztea eta ezagutzaren egiturak aldatzea. Lan mundua eta pertsonak etengabe aldatzen dira. Hori dela eta, bi alderdi horiek integratuta garatzeko beharra ez da inoiz etengo.

Orientazio profesionalaren azken helburua erabaki profesional independenteak eta arduratsuak har ditzan pertsonari bere bizitza gidatzeko gaitasuna eskuratzeko aukera ematea da. Erabakiak hartu ahal izateko, ezinbestekoa da informazioa prozesatzeko trebetasunak behar bezala garatzea. Ikertzeko jarre-
rak aukera emango die ikasleei galderak egiteko, hipotesiak egiteko, beren buruei eta inguruko munduari buruzko datuak biltzeko, erronkak bilatzeko eta ikuspuntuak aldatzeko.

**3- Familian, eskolan, jolas eremuan edo lan giroan behar bezalako harremanak izateko beharrezkoak diren trebetasunak eta taldeen funtzionamendua baldintzatzen duten faktoreak iritzi kritiko-
koz aztertzea eta balioestea, eremu horietan parte hartzeko eta proiektu partekatuak egiteko.**

Gizarte testuinguruan, gainerakoekin komunikatzera behartzen gaituzten egoerak daude: elkarrizketak, eskaerak, solasaldiak... Beste pertsona batzuekin hitz egiteak esaten denarekin, esateko moduarekin, entzuten denarekin, erabiltzen ditugun keinuekin, sentimenduak adierazteko moduarekin, iritziekin eta abarrekin lotutako alderdiak kontrolatu beharra dakar.

Komunikazioan, hitzez gain, garrantzitsuak dira hitzik gabeko trebetasunak; esate baterako, keinuak, gorputz jarrerak, hurbiltasuna, begirada edo ahotsaren tonua. Norberak gizarte trebetasunak garatzen ikasteak gainerakoekin harreman hobekak izaten laguntzen digu, eta gatazkak prebenitzen ditu.

Lan kooperatiboko taldeetan, ezaugarri nagusi hauek identifikatzen ditugu: pertsonen arteko tratuzuzena, elkarren arteko mendekotasuna, norbanakoaren erantzukizuna, eskuzabaltasuna eta talde prozesamendua. Elkarlaneko trebetasunek atzeraelikadura egiteko aukera ematen dute, eta talde horretako kideen inplikazioa bultzatzen dute.

Taldeak bizia duten sistemak dira, eta hobera edo txarrera egiten dute. Orientatzeko jarduera den aldetik, ezinbestekoa da aldiro taldean sortzen diren funtzioak eta harremanak (kohesioa, botere harremanak, balioak eta arauak, egitura, koordinazioa...) berrikustea, errendimendua ziurtatzeko eta taldearen hobekuntzan eragina izateko.

4- Gaitasun físico, kognitibo eta afektiboetarako dagokienez, taldeko gainerako kideetatik bereizten gaituzten berezko dohainak eta jokabideak aztertzea, gauzak egiteko gai den pertsona apreziatua sentitzeko eta hobeto kokatzeko, bai nor bere buruarekiko, bai gainerakoekiko elkarreraginean.

Tutoretza arloaren helburuetako bat faktore fisikoekin, intelektualekin eta emozionalekin lotutako auto-ezagutza handiagoa izatea da. Derrigorrezko eskolaldia amaitutakoan, nerabearen bizitzan, itxura fisikoan, jokabidean eta gogo aldarrean aldaketa handiak eragiten dituen garai bat hasten da, askotan asaldura handikoa.

Pertsonak modu eraginkorrean eta positiboan eraiki dezagun, oinarri ezin hobea da errealitatean egokitutako autoestimua positiboan lortzea. Aintzat hartzen gaituztela sentitzeak eta gure mugak non dauden jakiteak aukera ematen du gure ahalmenen pertzepzio argia izateko, bai eta asertibo agertzeko ere, eta, horren ondorioz, irudi sendoa –gure aukeretara egokitutako benetako irudia– proiektatzeko.

5- Inguruneko gizarte egoerari buruz informazioa izatea eta irizpide zuzenez balioestea, injustiziaren eta besteen egonezinen aurrean sentsibilitatea bultzatzeko, beste sentimendu eta ikuspuntu batzuk ulertzeko gai izan daitezen eta horiei buruz kritika arrazoituak egin ditzaten.

Elkartasun sentimenduak, besteen mina ulertzeko sentimenduak eta bidegabekeriarekiko sentimendu kritikoak sakonago garatzen ditugu, besteen sentimendua, egoera edo ikuspuntua ulertzeko gai bagara. Helburua enpatiarako gaitasuna garatzea eta eskolako eta gizarteko egoera ugarritan aplikatzea

da. Gure balioen eta jokabideen artean dauden desadostasunez ere jabetu behar dugu. Tutoretzak desadostasunak argitzen lagun dezake, bai eta balio eskala sendoagoa eraikitzen ere.

6- Abian jarritako ekintzak eta testuinguruan duten eragina ebaluatzea, proposatutako helburua, jarraitutako prozesua eta lortutako emaitza kontuan hartuta, ekimenaren diseinuan hobekuntzak proposatzeko eta lorpen txikiek eta borondatearen indarrak ahaleginean jarraitu eta itzaropen positiboak sortu ahal izateko duten balioa onartzeko.

Beti ez da lortzen nahi duguna, baina beti lortzen dugu zerbait. Helburu horrekin lotuta, zenbait faktore aztertu behar dira: lorpenerako bidean ekintza bultzatu duten aldagaiak zein diren, zer aldagaik zaildu eta erraztu duten, benetan zein faktorek eragin duten hori ez egitea, halakorik gertatu bada. Horrez gain, lortu nahi zen helburuaren arabera, ekimena gauzatzeak izan duen inpaktu positiboa edo negatiboa balioesten da.

Oinarritzat denok ekintzaileak garela hartzen badugu, konpetentzia hori lortzeak egoera berezi batean jartzen du gaztea. Egoera horretan, gazteak hainbat gauza egin behar ditu: pertsona bakoitzak lortutakoa zer elementuren ondorioz lortu den aztertu, bere proiektuan konpromisoa hartu eta ekintzaileek dituzten elementu komunak balioetsi (esate baterako, esku artean duenaren esanahia eta garrantzia, amore ez emateko borondatearen indarra, autodiziplina eta arrakasta partzialaz gozatzeko gaitasuna).

10.3.- IKASKUNTZAREN EDUKIAK

Heztea gizabanakoari gizarte batean hazten laguntzea da, eta, horretarako, behar bezala garatzeko baliabideak eman behar zaizkio. Eskolak ikasleen konpetentziak garatzen laguntzen du, gizabanakoen arteko desberdintasunak kontuan hartuta. Tutoretzak, hezkuntzako jarduera denez, irakasleen, gurasoen eta ikasleen jarduerak (bai eta heziketan esku hartzen duten gainerako pertsonena ere) indartzea du helburu. Ikasleari dagokion tutoretzak eta orientazioak hainbat gauza bultzatzen dituzte: ikasleak bere burua ezagutzea eta onartzea, gizarteratze prozesua hobetzea, erabakitzen ikastea eta pertsonalitate, ikaskuntza, harreman arazoei aurre egitea. Beraz, bizitzako ikaskuntzan etengabe laguntzen gaituen prozesua da tutoretza, eta proiektuekin jarduera pedagogikoekin batera gara daiteke.

Hezkuntzaren ikuspuntutik, Tutoretza eta orientazio arloaren eduki bereizgarriak, derrigorrezko eskolaldian, lau eduki multzotan biltzen dira:

1.- Ikaskuntza prozesuak:

Ikaskuntzei dagokienez, orientatzeko jardueraren barruan estrategia kognitiboei eta ezagutzaren irudikapenei dagozkien bitartekaritza sare bat sartzten da.

2.- *Soziabilitatea*::

Pertsonak, ingurunearekin duten etengabeko elkarreraginean, garapen helburuak lortuz doaz, eta, ildo horretan, hezkuntzako helburuak behar bezala estimulatutako pertsonalitatearen eta gizarte harremanen hainbat eremu garatzearekin identifikatzen dira.

3.- *Garapen pertsonala*:

Ikasleen erabateko prestakuntza nabarmentzean, hezkuntzako orientazioak eta tutoretzak garapen harmoniatsua bultzatzen dute, eta, horren bidez, arazoei aurre egiteko eta erabakiak hartzeko jarrera hobe ere bai.

4.- *Lan orientazioa*:

Eskolatzeak aurrera egin ahala, ibilbide akademikoan eta etorkizun profesionalari begira ikasleak hartutako erabakiak gero eta garrantzitsuagoak izaten dira, eta horien abiapuntuak bere buruaren eta lan munduaren ezagutza dira.

Oharra: Jarraian lau eduki multzoen arteko batean kokatzen ditugun kontzeptuzko eta prozedurazko edukiak, eduki multzo batean baina gehiagotan koka daitezke.

10.3.1.- Jarrerazko edukiak

- 1.- **Autonomia**, proposatutako lanen garapenean eta eginkizunari eta erabakiak hartzeko prozesuei aurre egiteko estiloan.
- 2.- **Enpatia**, gainerako pertsonen bizipenekiko; batez ere, haien egoera emozionalarekiko. Horretarako, beste ikuspuntu bat ulertzeko eta, horren bidez, sentimenduak partekatze gaitasuna lantzen dute.
- 3.- **Asertibitatea**, eskolako egoeretan, talde presioa dagoenean edo irakasleen aurrean, norberaren ikuspuntuak argi eta errespetuz adierazteko gai izateko.
- 4.- **Errespetua** kultur aniztasunarekiko, maila sozioekonomikoarekiko, jokabideekiko, ikuskerekiko edo beste pertsona edo gizarte talde batzuen jarrekekiko.
- 5.- **Frustrazioarekiko tolerantzia**, egoera pertsonal gogorretan edo/eta eskolako egoera zailetan esperimintatutako ezinegonaren aurrean. Hona hemen egoera batzuk: aurreikuspenak ez betetzea, espero ez ziren emaitzak lortzea, harremanetan porrot egitea...
- 6.- **Ekimena**, aldaketak sustatzeko eta aldaketak egiteko, bai gatazka konpontzean, bai proiektuak garatzean.
- 7.- **Sormena**: proposamenak planteatzean eta eskolako lanean behar diren irtenbideetan, ideia berritzaileak sortzeko gaitasuna.
- 8.- **Malgutasuna**: ekarpen berrietara irekita egotea, bai norberari buruzkoak, bai taldeari buruzkoak.
- 9.- **Iraunkortasuna**: zenbait jarduera egitean erakusten den irimotasuna. Jarduera horiek ahalegin handia egitera behartzen gaituzte, edo jardueraren helburua epe luzean lortzen da.
- 10.- **Autodiziplina** borondatean eta **iraunkortasunari** (erregulartasuna) lotutako ezaugarria da, eta beharrezkoa da lana antolatzean eta ikasteko metodoak aplikatzean. Bi baldintza behar ditu: ekintzan modu jarraituan egotea eta kontzentratzea.
- 11.- **Pazientzia**, zehatz-mehatz egin beharreko jarduera astunak -errepikakorrek direlako- egiteko. Ikaskuntza prozesuari buruzko hausnarketa ere pazientziaz egin behar da, beti berehalako emaitzarik lortu nahi izan gabe.
- 12.- **Adiskidetasuna**, eguneroko bizitzan pertsonen artean harmonia eta elkarrekikotasuna sortzeko eta gainerakoez eskuzabaltasunez interesatzeko. Adiskidetasunak gizarte trebetasunak garatzeko giro egokia sortzen du.
- 13.- **Erantzukizuna**, konpromisoak, emandako hitza eta taldean dagozkion eginkizunak betetzeko. Horrez gain, egiten ditugun ekintzetan arreta jartzea dakar.
- 14.- **Errealismoa**, norberaren aukerak hautematean eta balioestean.

10.3.2.- Kontzeptuzko eta prozedurazko edukiak

1. IKASKUNTZA PROZESUAK

Kontzeptuzko edukiak	Prozedurazko edukiak
<p>1. Antolaketa: Lehentasunezkoa, premiazkoa, garrantzitsua. Eraginkortasuna. Osotasuna eta zatiak. Plangintzaren alde onak.</p> <p>2. Ikasteko metodoak: Ikasteko teknikak, ikasteko azturak, norberaren eta giroaren baldintzak.</p>	<p>1.- Agenda erabiltzeko aholkuak: Agenda lana idatziz planifikatzeko baliabidea da. Denbora hobeto antolatzeko osagarri pertsonala da. Agenda behar bezala erabiltzeko hau guztia egin behar da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egin beharreko eginkizunen berri eduki bezain laster, eginkizunak idatzi, dagozkien datekin lotuta. - Eginkizun konplexuak egitean, eginkizunak fasetan zatikatu, urratsak eta etapak zenbatuz lana errazago egiten baita. - Eginkizun_bakoitza egiteko behar den denbora kalkulatu. - Egunez egun eginkizunak kontsultatu eta kontrolatu ondoren, egiteko dauden jarduerak birkokatu. - Aldi bakoitzaren hasieran (hilean behin, hiru hilean behin) behin eta berriro egin beharreko lanak zerrendatu. <p>2.- Kontzeptu mapak egiteko jarraibideak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontzeptu nagusia identifikatu - Gaiaren kontzeptu garrantzitsuenak edo hitz gakoak atera - Kontzeptuen artean loturak egin - Kontzeptuak multzokatu - Kontzeptu multzoak hierarkian jarri - Multzoak eta erlazioak (loturak) grafikoki adierazi <p>3.- Eskemak egiteko jarraibideak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informazioaren edukiaren ideia orokorrera hurbildu - Testuaren antolaketa eta ideien hierarkia ikusi. Atalak eta azpiatalak bereizi, ideia osoak kontuan hartuta - Testuaren eta paragrafoen ideia nagusia idatzi - Xehetasunetara iritsi - Ideiak (edukia) logikaz ordenatu eta banatu - Ideiak grafikoki antolatu <p>4.- Laburpenak egiteko jarraibideak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testua (informazio edukia) ulertu - Oharrak idatzi, ideia nagusiak bildu - Lehen eta bigarren mailako ideiak bereizi - Esaldiak egin, testuaren esanahia barne hartzen duten hitz garrantzitsuenak lotuz - Hari nagusia aurkitu, eta ideiak antolatu eta lotu - Narrazio estiloz idatzi, zentzuz eta jarraitutasunez

2. SOZIABILITEA

Kontzeptuzko edukiak	Prozedurazko edukiak
<p>1. Taldea: Burua eta buruzagitza. Taldeko rolak. Multzoa eta multzokatzea. Talde bateko kide izatea.</p> <p>2. Gatazka: Araua eta diziplina. Gatazkak konpontzeko moduak. Adostasuna eta akordioa. Kompetentzia eta lehiakortasuna.</p> <p>3. Gizarte trebetasunak: Komunikazio trebetasunak. Aurkezpenak. Elkarrizketak. Solasaldiak. Agurrak. Gizartean jokatzeko moduak.</p> <p>4. Aniztasuna: Kanporatzea eta barneratzea. Desberdintasuna, berdintasuna eta ekitatea. Eskubide indibidualak eta kolektiboak.</p> <p>5. Herritartasuna: Parte hartzea, talde bateko kide izatea, identitatea, eskubideak eta betebeharrak.</p>	<p>1. Taldean lan egiteko jarraibideak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helburuak sailkatu, eta taldearen helburuekin bat egin - Rolak eta funtzioak banatu - Erantzukizun partekatua onartu - Eginkizunak aztertu - Komunikazio bideak zehaztu - Denborak zehaztu - Lan jarduerak gauzatu, eta lan jardueretan esku hartu - Prozesua eta produktuak ebaluatu <p>2. Bilerak egiteko aholkuak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gaiari buruzko informazioa aldeztu aurretik prestatu - Garaiz iritsi - Bilerako gaiak eutsi - Inor eten gabe parte hartu - Denbora mugak errespetatu - Eguneko ordenan ez dauden gaiak idatzi - Adostasunera iristen edo emaitzak lortzen saiatu - Ondorioak atera

2. SOZIABILITEA

Kontzeptuzko edukiak	Prozedurazko edukiak
	<p>3. Gatazkei aurre egiteko urratsak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontrola galdu aurretik gelditu - Gatazka behar bezala definitu. Esan arazoa zein den - Gainerako pertsoneri entzun - Pentsatu gatazken irtenbideak zein izan daitezkeen - Aukeratu egokiena den irtenbidea, denontzat onuragarria izateko; praktikan gauzatzeko aukerak ikusi - Aukeratutako irtenbidea praktikan gauzatu - Lortutako emaitzak balioetsi

3. GARAPEN PERTSONALA

Kontzeptuzko edukiak	Prozedurazko edukiak
<p>1. Autoestimua: Autokontzeptua, nor bere burua hautematea, aurreikuspenak, horretan eragina duten aldagaiak.</p> <p>2. Afektibitatea: Sentimenduak eta emozioak.</p> <p>3. Pertsonalitatea: Pertsonalitate motak eta ezau-garriak.</p> <p>4. Gaitasunak: Adimen motak. Motibazioa, ahalegi-na eta errendimendua.</p>	<p>1. Erabakiak hartzeko urratsak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hartu beharreko erabakia identifikatu eta definitu - Jakin pertsonarentzat eta helburuarentzat garrantzitsua zer den - Daukagun informazioa berrikusi, eta informazio berria bilatu - Alternatiba bakoitza aukeratzeak dituen arriskuak eta alde onak balioetsi - Proposatutako helburua lortzeko ekintza plana egin - Erabakia eta emaitza balioetsi

4. LAN ORIENTAZIOA

Kontzeptuzko edukiak	Prozedurazko edukiak
<p>1. Proiektu profesionala: Helburuak. Prestakuntza ibilbidea. Hezkuntza arautua eta ez arautua. Lana eta enplegua. Erabakia eta emaitza.</p>	<p>1.- Etorrizun profesionalari buruzko informazioa hautatzeko jarraibideak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informazioa bilatu, iturri bat baino gehiago erabiliz - Informazioa ordenatu eta sailkatu - Gordetako informazioa eguneratu - Informazio bilaketa gidatzen duten galderak egin - Lortutako informazioaren garrantzia balioetsi - Behar ez den informazioa baztertu

10.4.- ARLOKO KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

Konpetentzia espezifikokoak	Konpetentzia orokorrak						Eduki multzoak				Garran. (1-2-3)*	
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4		
1. Zailtasunei aurre egitea, frustrazioarekiko tolerantzia izanik, eginkizuna bertan behera utzi gabe eta eginkizuna egiteko beste modu batzuk bilatuz.				X		X	X		X			1
2. Eguneroko bizitzan zalantzen aurrean norberak hartzen dituen jarrerari buruz autonomiaz hausnartzea.		X		X	X				X	X		2
3. Beste batzuekin taldean egin beharreko proiektuetan, adiskidetasunez eta elkarlanean aritzea.			X	X			X	X				1
4. Lan bat egiteko jarraitutako prozesua arretaz deskribatzea eta ebaluatzea, bakarka edo taldean hausnartzuz.	X					X	X	X				2
5. Nork bere buruarekin eta gainerakoekin duen jokabidea kritikoki aztertzea.			X	X	X		X	X				1
6. Norberaren eta gainerakoien baitan zer alde on dauden errealismoz bilatzea eta balioestea, mugak onartuta.		X		X					X	X		2
7. Taldearen funtzionamendua behatzea eta taldearen jarduna ekimenez sustatzea.			X	X				X	X			3
8. Hurbileko gizarte errealitateak hautematea eta enpatiaz eta errespetuz esku hartzea.					X	X		X	X			2
9. Eskolako eginkizunak egitean, denbora diziplinaz antolatzea.	X					X	X				X	2
10. Egoera gatazkatsuetan, elkarrizketan malgutasunez eta enpatiaz jardutea eta taldearen erabakiak onartzea.			X	X				X	X			1
11. Hasitako jarduera eta horren eragina autonomiaz eta erantzukizunez ebaluatzea.					X	X		X			X	2
12. Etorrizun profesionalari buruzko erabakiak ekimenez eta sormenez hartzea eta alternatibak balioestea.		X	X			X			X	X		1

* 1 = Guztiz garrantzitsua; 2 = Oso garrantzitsua; 3 = Garrantzitsua.

10.5.- EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Konpetentzia espezifikokoak	Ebaluazio irizpideak
1. Zailtasunei aurre egitea, frustrazioarekiko tolerantzia izanik, eginkizuna bertan behera utzi gabe eta eginkizuna egiteko beste modu batzuk bilatuz.	<p>1.1. Zerbait bukatuta ikusteak ematen duen berehalako gozamina atzeratzen du.</p> <p>1.2. Eginkizunean, aldarte onari eta gogoari eusten dio.</p> <p>1.3. Zailtasunak aurkitzean, beste irtenbide batzuk proposatzen ditu.</p> <p>1.4. Prozesuaren barruan erroreak daudela onartzen du.</p> <p>1.5. Ez da konformatzen lehenengo emaitzarekin.</p>
2. Eguneroko bizitzan zalantzen aurrean norberak hartzen dituen jarrerari buruz autonomiaz hausnartzea.	<p>2.1. Esku hartzen du, hausnarketak idatziz edo ahots gora emanez.</p> <p>2.2. Alegiazko egoeretan, arrakastatsu ikusten du bere burua.</p> <p>2.3. Bere jokabideak eta jarrerak deskribatzen ditu.</p> <p>2.4. Zer-nolako pertsona den deskribatzen duen adjektiboan zerrenda egiten du.</p> <p>2.5. Bere sentimenduak deskribatzen dituzten hitzen zerrenda heterogeneoan, bere sentimenduak identifikatzen ditu.</p> <p>2.6. Bere erroreak onartzen ditu, besteei errua egotzi gabe.</p>
3. Beste batzuekin taldean egin beharreko proiektuetan, adiskidetasunez eta elkarlanean aritzea.	<p>3.1. Hizkuntza bateratzeko joera du.</p> <p>3.2. Informazioa jakinarazteko jarduerari (bilerak) garrantzia ematen die.</p> <p>3.3. Taldekideei laguntza ematen die.</p> <p>3.4. Konfiantza du taldekideen ekarpenean eta ahaleginean.</p> <p>3.5. Taldearen arrakasta bere luzimenduaren gainetik jartzen du.</p> <p>3.6. Behar duenean, laguntza eskatzen die taldekideei.</p>
4. Lan bat egiteko jarraitutako prozesua arretaz deskribatzea eta ebaluatzea, bakarka edo taldean hausnartzuz.	<p>4.1. Egiten duenari izena jartzen dio.</p> <p>4.2. Lana fasetan zatitzen du.</p> <p>4.3. Lana osatzen duten eginkizunen zerrenda ordenatzen du.</p>

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
	<p>4.4. Eskatutako ezagutzak eta ezaugarriak zerrenda batean jasotzen ditu.</p> <p>4.5. Egindako jarduerak beste pertsona batzuei azaltzen dizkie.</p> <p>4.6. Arrakastatsuak izan diren sekuentziak hautatzen ditu.</p> <p>4.7. Izandako zailtasunak eta okerrak eragin ditzaketen elementuak idazten ditu.</p> <p>4.8. Erabilitako dokumentazio iturriak adierazten ditu.</p> <p>4.9. Lan prozesuan eragina duten konpondu gabeko gaiak planteatzen ditu.</p>
5. Nork bere buruarekin eta gainerakoekin duen jokabidea kritikoki aztertzea.	<p>5.1. Bizitzan laguntza ematen dioten pertsonak identifikatzen ditu.</p> <p>5.2. Egoera batzuetan gainerakoekin behar bezala jokatzeko duenean, egoera horiek zehazten ditu.</p> <p>5.3. Gainerakoekin jokabideengatik eragindako egoera atsegingarriak onartzen ditu.</p> <p>5.4. Gainerakoak laguntzeak eta zaintzeak dituzten alde onak balioesten ditu.</p> <p>5.5. Jokabide pasiboa, agresiboa eta asertiboa bereizten ditu.</p>
6. Norberaren eta gainerakoekin baitan zer alde on dauden errealismoz bilatzea eta balioestea, mugak onartuta.	<p>6.1. Ezaugarri onak (bai bereak, bai taldekideengan ikusten dituenak) zerrendatzen ditu.</p> <p>6.2. Beste batzuek egokitutako ezaugarri onak onartzen ditu.</p> <p>6.3. Proposamen onak idazteko teknika erabiltzen du.</p> <p>6.4. Idatziz, norbera hobetzeko plan sipleak egiten ditu.</p> <p>6.5. Gizartean nagusi diren edertasun estereotipoak erlatibizatzen ditu.</p> <p>6.6. Eguneroko egoerak baliatzen ditu, atzeraelikadura positiboa taldekideei emateko edo haiengandik jasotzeko.</p> <p>6.7. Ikasgelan giro ona sortzen duten baieztapenak balioesten eta praktikan jartzen ditu.</p> <p>6.8. Ondo edo gaizki sentitzea eragiten duten eguneroko egoerak modu orekatuan balioesten ditu.</p> <p>6.9. Egoera estresagarriak gainditzeko ideiak ematen ditu.</p> <p>6.10. Norberaren eta beste zailtasunak onartzen ditu.</p>
7. Taldearen funtzionamendua behatzea eta taldearen jarduna ekimenez sustatzea.	<p>7.1. Epe motzean, arrakastak lortzeko aukera bilatzen du, nahiz eta arrakasta txikia izan.</p> <p>7.2. Proposatutako helburu komuna gogorarazten du.</p> <p>7.3. Funtzioak banatzen, garrantzia ematen die pertsonen gaitasunei eta interesei.</p> <p>7.4. Taldeak ondo funtzionatzeak poztu egiten duela adierazten du.</p> <p>7.5. Premiak identifikatu eta kanpoko laguntza eskatzen du.</p> <p>7.6. Pertsonen arteko harremanei buruzko oharren hartzen ditu.</p> <p>7.7. Errendimendua aldiro ebaluatzea proposatzen du.</p>
8. Hurbileko gizarte errealitateak hautematea eta enpatiaz eta errespetuz esku hartzea.	<p>8.1. Gizarte errealitateak deskribatzen ditu.</p> <p>8.2. Gizarte errealitateen aurrean, bere iritzia argudiatzen du, eta jarrera jakin bat hartzen du.</p> <p>8.3. Bidegabekeriaren aurrean ados ez dagoela adierazten du.</p> <p>8.4. Komunitatearen jardueretan parte hartzen du.</p>
9. Eskolako eginkizunak egitean, denbora diziplinaz antolatzea.	<p>9.1. Zerrendatuta ditu egin gabeko jarduerak.</p> <p>9.2. Lehentasunak ezartzen ditu.</p> <p>9.3. Jarduera bakoitzari denbora tarte jakin bat ematen dio.</p> <p>9.4. Epe jakin batean egin beharreko jarduerak agendan idazten ditu.</p> <p>9.5. Eguneroko begiratzen dio agendari.</p> <p>9.6. Helburuen arabera programatzen du.</p>
10. Egoera gatazkatsuetan, elkarrizketan malgutasunez eta enpatiaz jardutea eta taldearen erabakiak onartzea.	<p>10.1. Konbentzitzen saiatzen denean, arrazoiak ematen ditu.</p> <p>10.2. Min egiten duenean, barkamena eskatzen du. Bere erroreak onartzen ditu.</p> <p>10.3. Blokeo egoeretan amore ematen du.</p> <p>10.4. Irtenbide batean baino gehiagotan pentsatzen du.</p> <p>10.5. Informazio berriak hausnartzeko denbora hartzen du.</p> <p>10.6. Lotutako akordioaren balioa onartzen du.</p> <p>10.7. Mintzakideek izan dezaketen arrazoien zatia onartzen du.</p> <p>10.8. Dagokion erantzukizuna bere gain hartzen du.</p>
11. Hasitako jarduera eta horren eragina autonomiaz eta erantzukizunez ebaluatzea.	<p>11.1. Beharrezkoak diren baliabideak alde aurretik ikusi eta prestatzen ditu.</p> <p>11.2. Laguntzaileen premia aurreikusten du.</p> <p>11.3. Ideia argi bat izaten du oinarri.</p> <p>11.4. Emaizta partzialak ebaluatzen ditu.</p> <p>11.5. Nola ebaluatu definitzen du.</p> <p>11.6. Hasitako jarduerari edo proiektuari dagozkion irizpideak idatziz gordetzen ditu (bideragarritasun ekonomikoa, originaltasuna, material motak...).</p>

Konpetentzia espezifikoak	Ebaluazio irizpideak
	11.7. Hasitako proiektuaren edo jardueraren gizarte balioa aldez aurretik definitzen du. 11.8. Objektu edo gertaera bati pertsonak atxikitzen dizkioten balioak bereizten ditu.
12. Etorkizun profesionalari buruzko erabakiak ekimenez eta sormenez hartzea eta alternatibak balioestea.	12.1. Proiektu profesionalari buruz interes zehatzak adierazten ditu. 12.2. Egin ditzakeen ibilbide profesionalak prestatzen ditu, eta dosierrak egiten ditu. 12.3. Bere ezaugarriak eta lanbideen betekizunak lotzen ditu. 12.4. Epe motzean bere helburuak zein diren adierazten du hitzez. 12.5. Erabaki baten ondorioak eta arriskuak aurreikusten ditu. 12.6. "Emaizta" eta "erabakia" bereizten ditu. 12.7. Badaki berarentzat eta lortu nahi duen helburuarentzat zer den garrantzitsua. 12.8. Prestakuntza eta lan inguruneko alternatibak ikertzen ditu.